

weinig gekweekt wordt, is dat ze moeilijk van stek is te vermeerderen. Zaaïen is op zich een goed alternatief, maar de opkweek duurt dan weer wat langer. Deze problematiek heeft de teelt beperkt en er ook in geresulteerd dat de *Naamlijst van Houtige Gewassen* geen enkele cultivar vermeldt. In *Bean's Trees & Shrubs* wordt er één vermeld: *P. floribunda* 'Elongata', een Engelse selectie die in 1938 van de Royal Horticultural Society een Award of Merit kreeg. Deze cultivar had tot 20 cm lange bloemtrossen. In het Von Gimborn Arboretum is nog aanwezig *P. floribunda* 'Millstream', een compacte dwergvorm, die in de VS op bescheiden schaal in cultuur is. Iets meer belangstelling is er voor *P. 'Brouwer's Beauty'*, een kruising van *P. floribunda* en *P. japonica*, ontwikkeld door het North Willamette Research and Extension Center, Oregon. Deze cultivar heeft net als *P. japonica*, overhangende bloemtrossen en heeft dus niet de rechtopstaande van *P. floribunda*.

Dat er in de VS nog belangstelling is voor *P. floribunda* heeft zeker te maken met het feit dat ze daar van nature thuishoort. Het areaal omvat vrij geïsoleerde standplaatsen in bosgebieden van de Appalachian Mountains in de zuidoostelijke staten Noord- en Zuid-Carolina, Georgia, Tennessee en Virginia. Verschillen met *P. japonica* zijn de rechtopstaande bloemtrossen, de roestkleurige beharing, de lancet- of ellipsvormige bladeren met een fijn gezaagde rand en de duidelijk verspreide bladstand. Een opvallende eigenschap is dat begin juli de bloeiwijzen al verschijnen, dus circa acht maanden voor de uiteindelijke bloei. Deze naakte bloeiwijzen kunnen in het herkomstgebied tot -30°C doorstaan.

In het Doornse Von Gimborn Arboretum zijn door Max von Gimborn diverse *P. floribunda* geplant. Vooral in halfschaduw gedijen ze in het arboretum heel goed. Enkele planten vielen op door hun enorme grote bloemtrossen, tot maar liefst 30 cm lang. Ze zouden

tot de selectie 'Elongata' kunnen behoren, maar daarover was geen zekerheid. In de tachtiger jaren van de vorige eeuw werden in het arboretum een flink aantal planten gekweekt uit zaad van struiken met de grootste bloemtrossen. Deze werden op enkele plaatsen als grote groepen geplant. In 1998 werd de uitbundige bloei beschreven in de reeks *Parels* uit het Von Gimborn Arboretum. Deze groepen werden helaas enkele jaren geleden tegelijk met aangrenzende rododendrons zo drastisch teruggesnoeid dat de meeste niet meer uitliepen. Gelukkig kan van het nog resterende zaad worden geoogst voor een toekomstige herinplant.

Deze activiteit zou niet tot het arboretum beperkt moeten blijven, want deze grootbloemige *Pieris* verdient meer toepassing. De vraag is wie de handschoen wil opnemen om ze ook van zaad te gaan kweken. □

Pieris japonica 'Forest Flame', vatbaar voor aantasting door de Japanse vlieg
Foto: Koos Slob

Tsuga en *Pseudotsuga*, wie het kleine niet eert ...

Tot de zeer grote collecties die NPC-leden beheren behoren zeker *Tsuga* met ongeveer 200 soorten en cultivars en *Pseudotsuga* met meer dan 150 cultivars, waarvan de meesten voortkomen uit heksenbezems. Bij beide geslachten denk je in eerste instantie aan majestueuze bomen in de grote wouden van Noord-Amerika en Canada, maar als je bij Henk van Kempen in Son en Breugel op de kwekerij, maar vooral ook in zijn sortimentstuinen komt, dan moet je dat beeld snel bijstellen.

Tsuga van 10 jaar oud met een stamdoorsnede van 15 cm is hier heel normaal alsook *Pseudotsuga* van dat formaat of nog kleiner. Vaak geënt op een stammetje waarbij een pluimpje van de onderstam nog aanwezig is omdat de ent zou 'verzuipen'. Er staan ook veel grotere planten die hier al vele jaren groeien en dan een mooi formaat bereiken van enkele meters hoog en soms ook flink dik.

Henk van Kempen in het Brabantse Son en Breugel is dus een enthousiaste verzamelaar. Hij komt uit een landbouwersfamilie, ging als 12-jarige bij een groentekweker werken maar kweekte van meet af aan thuis zomergoed, daarna heide en coniferen. Op 18-jarige leeftijd ging hij bij een hovenier werken en startte hij thuis in eigen tijd en op eigen grond een kwekerij. Op 21-jarige leeftijd is hij als zelfstandig boomkweker aan de slag gegaan. Naast coniferen maakten toen ook *Pieris*, *Rhododendron*, *Skimmia* en Japanse esdoorn deel uit van het sortiment. In 1988 bouwde hij een kas en nam het stekken en enten van coniferen een steeds grotere vlucht.

Samenwerking met de vroegere coniferenkweker Kas Koemans uit Boskoop bracht een sterke uitbreiding van het sortiment en ook van *Tsuga*, waar Henk speciaal voor valt. Van Koemans nam hij, bij het stoppen van diens kwekerij, de moederplanten over die hij op eigen grond een mooie plaats gaf in een parkachtige moerhoek*.

Vanaf 2004 heeft Henk regelmatig reizen ondernomen naar Polen, Tsjechoë, de Balkanlanden, Scandinavië, maar ook naar de USA. Inmiddels is hij al negen keer de plas overgestoken om naar nieuw sortiment te zoeken en met resultaat. Op al die plaatsen heeft hij een groot netwerk opgebouwd van gelijkgestemde rasverzamelaars van coniferen. Via Skype worden die contacten door het jaar heen onderhouden. Op deze manier kun je snel veel nieuwtjes uitwisselen.

Vooral heksenbezems en kleurmutaties hebben hun grote interesse. Daar komen al die kleine en vaak opvallend anders gekleurde cultivars vandaan; zo worden er jaarlijks vele nieuwe gevonden. Soms is het niks omdat ze

zich niet laten vermeerderen, maar vaak ook blijken er weer verrassend andere vormen en kleuren op te duiken. Drukke uitwisseling zorgt voor het gestaag uitdijen van de lijst cultivars.

Momenteel wordt er op de kwekerij van Henk van Kempen alleen nog maar geënt. Het stekken gebeurt bij enkele collega stekbedrijven. Dat enten vergt veel aandacht en voorbereiding. Bij *Pseudotsuga* is alles vrij eenvoudig. *Pseudotsuga menziesii* is de bron van alles en levert ook de enig geschikte onderstam voor vermeerdering. Bij *Tsuga* luistert dat veel nauwer. Er moet altijd geënt worden op de bijbehorende soort, dus cultivars van *T. canadensis* op *T. canadensis*, cultivars van *T. heterophylla* op *T. heterophylla* enzovoort. De zorg is dus om over voldoende onderstammen te beschikken van alle vijf à zes soorten. Deze worden opgepot voor een goede start en handeling.

Zoals gezegd bestaat het sortiment coniferen en aanverwante plantensoorten op het tuincentrum uit meer dan 3000 verschillende soorten en cultivars. Op zaterdag is de verkoop aan particulieren geopend. De verkoop van al die unieke en vaak zeer zeldzame

soortjes 'in het groot' gaat echter meestal via verlanglijstjes die hij uit de hele wereld ontvangt. Henk verkoopt zijn sortiment momenteel vrijwel alleen als 1- en 2-jarige planten in pot. Op dit moment zijn veel Russen de grote klanten. Het verzamelen van coniferen neemt in Rusland een hoge vlucht en ze weten de kwekerij goed te vinden. Als bepaalde soorten niet leverbaar zijn dan worden ze besteld voor zodra er wel planten van beschikbaar zijn. Dat houdt de relatie gelijk ook gaande.

Helaas is de interesse voor het geslacht *Pseudotsuga* niet erg groot. Men heeft kennelijk geen idee dat hier ook zoveel miniatuursortiment van bestaat. Duidelijke informatie op de website kan hier wellicht verbetering in brengen.

Naast *Tsuga* met al haar cultivars zijn de geslachten *Abies* en *Pinus* verkooptechnisch een interessante groep omdat hier veel visueel aantrekkelijke soorten en vormen in voorkomen. Ook deze zijn voorhanden, maar worden niet allemaal zelf gekweekt.

Henk van Kempen in zijn sortimentstuin

Foto: Wout Kromhout

Pseudotsuga menziesii 'Les Barres' (blauw) en *P. m.* 'Uwen's Golden'

Foto: Wout Kromhout

In de showtuin waar het sortiment staat uitgeplant met goede etikettering, verzamelt Henk nu ook een sortiment *Daphne* en *Cyclamen*. Dit ter afwisseling en om ook af en toe met hun bloei andere kleuren toe te voegen.

Naast al zijn drukke werkzaamheden is Henk ook nog vicevoorzitter van de Nederlandse Coniferen Vereniging. Deze specialistenclub bestaat uit een vrij constant ledenaantal van 120 liefhebbers en kwekers. Er worden jaarlijks vier excursies georganiseerd waarvan drie in Nederland en één naar het buitenland.

Deze laatste excursie wordt samen georganiseerd met de Engelse Coniferen Vereniging. Verder staat de club op diverse beurzen om de conifeer in al haar facetten te promoten en de verscheidenheid aan sortiment te tonen.

De verbazend grote collecties, samen met het enthousiaste en zeer deskundige verhaal van Henk van Kempen, maken deze kwekerij en sortimentstuinen een bezoek waard. Vooral de grote, onbekende sortimenten van *Tsuga* en *Pseudotsuga* zijn een nadere studie waard. Het werkt aanstekelijk om de verscheidenheid aan vormen en kleuren te bekijken en te genieten van zoveel vakkennis op zo'n klein stukje grond.

Voor een overzicht van Henks collecties *Tsuga* en *Pseudotsuga* zie de website van de Nederlandse Plantencollecties (NPC) www.plantencollecties.nl □

* stuk grond waar de moederplanten staan

Overzicht van de sortimentstuin, het oudere deel

Foto: Wout Kromhout

